

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 260706 22 Rev 2
Banjaluka, 04.4.2023. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci u vijeću sastavljenom od sudija, Gorjane Popadić, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Tanje Bundalo, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja T.o. a.d. B., koga zastupa punomoćnik M.A., advokat iz B., protiv tuženih, M. K. i V.K., oboje iz B., koje zastupaju punomoćnici B.C. i M.C., advokati iz B., radi sticanja bez osnova i pobijanja dužnikovih pravnih radnji, vrijednost predmeta spora: 38.043,25 KM, odlučujući o reviziji tuženih izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 260706 20 Gž od 15.9.2020. godine, na sjednici održanoj 04.4.2023. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se djelimično usvaja i obje nižestepene presude preinačavaju u dijelu kojim je odlučeno o zakonskoj zateznoj kamati tako da se na ukupan iznos od 38.043,25 KM dosuđuje zakonska zatezna kamata od 22.01.2016. godine do isplate.

U ostalom dijelu revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 260706 17 P od 19.02.2020. godine i dopunskom presudom, istog suda, isti broj, od 06.4.2020. godine, obavezana je tužena M.K. (u daljem tekstu: prvotužna) da tužitelju T.o. a.d. B. (u daljem tekstu: tužitelj) na ime neosnovanog obogaćenja, isplati iznos od 38.043,25 KM, sa zakonskom zateznom kamatom i to: na iznos od 16.396,47 KM počev od 26.02.2013. godine do isplate, na iznos od 5.525,78 KM od 27.02.2013. godine do isplate, na iznos od 13.000,00 KM od 28.02.2013. godine do isplate, na iznos od 2.461,00 KM od 09.12.2014. godine do isplate, na iznos od 660,00 KM od 09.12.2014. godine do isplate i da mu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 2.395,40 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana donošenja presude, 19.02.2020. godine, a odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova preko dosuđenog iznosa (stav 1. izreke).

Odbijen je zahtjev tužitelja da se utvrdi da je ugovor o poklonu stana zaključen dana 20.8.2015. godine između prvotužene i tuženog V.K. (u daljem tekstu: drugotuženi), pred Lj.M., notarom iz B., pod brojem: OPU-..., bez pravnog dejstva prema tužitelju u dijelu koji je potreban za namirenje njegovog potraživanja prema prvotuženoj u iznosu od 38.043,25 KM sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom, što bi drugotuženi bio dužan priznati i trpiti da se tužitelj namiri prodajom stana koji se nalazi u B. u ulici ..., stan broj 9, površine 70 m², izgrađen na k.č. br. 1759/0 upisanoj u Pl 1019, upisan u List iz knjige uloženih ugovora broj: 19218/1 k.o. B. 6 i da se solidarno obavežu tuženi da mu nadoknade troškove parničnog postupka (stav 2. izreke).

Obavezan je tužitelj (dopunskom presudom) da drugotuženom, na ime troškova parničnog postupka isplati iznos od 3.790,80 KM, dok je, preko dosuđenog iznosa, zahtjev drugotuženog odbijen.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 260706 20 Gž od 15.9.2020. godine, žalba tužitelja je usvojena i prvostepena presuda, u odbijajućem dijelu (stav2.) dopunjena dopunskom presudom od 06.4.2020. godine, preinačena tako da je:

Utvrđeno da je ugovor o poklonu stana zaključen dana 20.8.2015. godine između prvotužene i drugotuženog, pred Lj.M., notarom iz B., pod brojem: OPU-... bez pravnog dejstva prema tužitelju u dijelu koji je potreban za namirenje tužiočevog potraživanja prema prvotuženoj u iznosu od 38.043,25 KM sa zakonskim zateznim kamatama i to: na iznos od 16.396,47 KM od 26.02.2013. godine do isplate, na iznos od 5.525,78 KM od 27.02.2013. godine do isplate, na iznos od 13.000,00 KM od 28.02.2013. godine do isplate, na iznos od 2.461,00 KM od 09.12.2014. godine do isplate, na iznos od 660,00 KM od 09.12.2014. godine do isplate, što je drugotuženi dužan priznati i trpiti da se tužitelj namiri prodajom stana koji se nalazi u B. u ulici ..., stan broj 9, površine 70 m², izgrađen na k.č. br. 1759/0 upisanoj u Pl 1019, upisan u List iz knjige uloženi ugovora broj 19218/1 KO B. 6.

Obavezani su tuženi da tužitelju solidarno nadoknade troškove parničnog postupka u iznosu od 2.395,40 KM.

Žalba tuženih je odbijena i prvostepena presuda u pobijanom dosuđujućem dijelu, potvrđena.

Obavezani su tuženi da tužitelju solidarno nadoknade troškove žalbenog postupka u iznosu od 2.667,25 KM.

Odbijen je zahtjev tuženih da se obaveže tužitelj da im nadoknadi troškove žalbenog postupka u iznosu od 1.828,12 KM.

Blagovremenom revizijom tuženi pobijaju drugostepenu odluku iz svih razloga sadržanih u odredbi člana 240. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP), s prijedlogom da se osporena presuda preinači, tako da se tužbeni zahtjev u cjelini odbije i tužitelj obaveže da im nadoknadi troškove postupka, ili da se pobijana odluka ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

Tužitelj, u odgovoru, osporava revizione navode i predlaže da se revizija odbije kao neosnovana.

Revizija nije osnovana, osim u neznatnom dijelu koji se odnosi na sporedno potraživanje, zatezne kamate.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se obaveže prvotužena da mu vrati iznos od 38.043,25 KM, isplaćen na ime naknade plate, budući da je osnov, po kojem je isplata izvršena, kasnije otpao, te zahtjev usmjeren prema drugotuženom, da se utvrdi da je bez pravnog dejstva ugovor o poklonu stana, bliže opisan u izrekama nižestepenih presuda, i to za iznos koji prvotužena duguje tužitelju, i da drugotuženi trpi da se tužitelj namiri prodajom tog stana.

Odlučujući o zahtjevima tužitelja, na temelju izvedenih dokaza i navoda parničnih stranaka, utvrđeno je da je kod prvostepenog suda, po tužbi prvotužene, vođen radni spor protiv tužitelja, kao poslodavca (radi poništenja odluke o otkazu ugovora o radu, isplate plata i priznanja ostalih prava iz radnog odnosa) pod poslovnim brojem: 71 0 P 093029 10 P. U tom postupku je dana 03.5.2012. godine, donesena presuda kojom je udovoljeno zahtjevima prvotužene (u tom sporu tužiteljica) i naloženo tužitelju (u toj parnici tuženi), između ostalog,

da prvotuženoj isplati naknadu plata sa pripadajućom kamatom i troškovima postupka. Takva presuda je, u dijelu koji se odnosio na isplatu plata sa pripadajućom zateznom kamatom, potvrđena odlukom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 093029 12 Gž od 11.12.2012. godine.

Postupajući po rješenju o izvršenju broj: 71 0 I 163036 13 I od 14.02.2009. godine, zasnovanom na naprijed navedenim presudama, tužitelj je prvotuženoj isplatio ukupan iznos od 38.043,25 KM.

Protiv naprijed navedene drugostepene presude tužitelj (u tom postupku tuženi) je izjavio reviziju, koju je Vrhovni sud usvojio i rješenjem broj: 71 0 P 093029 13 Rev od 02.6.2015. godine, ukinuo pobijanu odluku i predmet vratio drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

U ponovnom postupku, Okružni sud u Banjaluci je presudom broj: 71 0 P 093029 15 Gž 2 od 26.11.2015. godine, uvažio žalbu i prvostepenu presudu preinačio na način da je u jednom dijelu tužbu odbacio, a u ostalom dijelu odbio tužbeni zahtjev, te obavezao prvotuženu (u tom sporu tužiteljica) da tužitelju (tada tuženi) naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 2.014,88 KM. U revizionom postupku, Vrhovni sud je odbio reviziju prvotužene kao tužiteljice u tom postupku, odlukom broj: 71 0 P 093029 16 Rev 2 od 28.3.2017. godine. Odlukom Ustavnog suda BiH broj: AP-2662/17 od 11.6.2019. godine odbijena je apelacija K.M. (prvotužene) izjavljena protiv navedenih presuda Vrhovnog suda Republike Srpske i Okružnog suda u Banjaluci.

Kod ovakvog stanja stvari tužitelj je 22.01.2016. godine podnio prijedlog za protivizvršenje, koji je Osnovni sud u Banjaluci usvojio, rješenjem broj: 71 0 I 163036 16 I 2 od 18.11.2016. godine, koje je međutim, po žalbi izvršenika, rješenjem Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 Rs 163036 17 Rszi 2 od 13.4.2017. godine, ukinuto i prijedlog za protivizvršenje odbačen, kao neblagovremen, zbog proteka roka iz člana 54. Zakona o izvršnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 59/03 do 66/18 u daljem tekstu: ZIP).

Nije sporno da je prvotužena, ugovorom o poklonu, zaključen dana 20.8.2015. godine, poklonila drugotuženom (svom sinu) stan bliže opisan u izrekama nižestepenih presuda, da je taj stan od 16.9.2015. godine upisan na ime drugotuženog, da prvotužena prema obavještenju Uprave PJ B. nije evidentirana kao posjednik ili vlasnik nekih drugih nekretnina, da po sopstvenom priznanju nema druge imovine i da je korisnik penzije u mjesečnom iznosu od 427,99 KM.

Imajući u vidu naprijed izloženo činjenično stanje, nižestepeni sudovi nisu pogriješili kada su, pozivom na pravila o sticanju bez osnova, udovoljili zahtjevu tužitelja za vraćanje iznosa od 38.043,25 KM, koji je isplaćen prvotuženoj na osnovu pravosnažne sudske odluke, koja je kasnije preinačena na način da je obaveza ove isplate otpala.

Odredbom člana 210. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85 i 57/89 te "Službeni glasnik Republike Srpske" br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 - u daljem tekstu: ZOO) propisano je da kad je neki dio imovine jednog lica prešao na bilo koji način u imovinu nekog drugog lica, a taj prelazak nema svoj osnov u nekom pravnom poslu ili zakonu sticalac je dužan da ga vrati, a ako to nije moguće, da naknadi vrijednost postignute koristi. Obaveza vraćanja odnosno naknade vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnov koji se nije ostvario ili koji je kasnije otpao (stav 2. iste zakonske odredbe).

Dakle, da bi se radilo o sticanju bez osnova potrebno je da se desi umanjeње imovine jednog lica uz istovremeno uvećanje imovine drugog lica, a da za tako nešto ne postoji pravni osnov, odnosno da je pravni osnov otpao.

U konkretnom slučaju, u vrijeme kada je tužitelj isplatio tuženoj iznos od 38.043,25 KM, ova isplata je imala osnov u naprijed navedenoj pravosnažnoj odluci suda koju je prvotužena (kao tužiteljica) ishodila u radnom sporu koji je vodila protiv tužitelja (u tom sporu tuženi). Međutim,

kako je ta presuda (na osnovu koje je zasnovan izvršni postupak i izvršena isplata) kasnije preinačena tako što je u cjelini odbijen zahtjev prvotužene (za poništenje rješenja o otkazu ugovora o radu, za vraćanje na rad i isplatu naknade plata), otpao je pravni osnov za predmetnu isplatu.

Zato su nižestepeni sudovi, suprotno revizionim navodima, imali valjan pravni osnov u odredbi člana 210. ZOO za odluku kojom su prvotuženu obavezali da tužitelju vrati iznos od 38.043,25 KM.

Među strankama tokom postupka nije bila sporna, naprijed navedena, visina iznosa koji je prvotužena primila od tužitelja u izvršnom postupku. Tvrdnju da tužitelj nije dokazao visinu potraživanja u iznosu od 38.043,25 KM, budući da nije predložio i izveo dokaz vještačenjem po vještaku odgovarajuće struke, iznesen je prvi put u žalbi (i sada ponovljen u reviziji). Takva tvrdnja nije osnovana. Ovo iz razloga što je već na priremnom ročištu održanom 04.9.2019. godine (druga strana raspravnog zapisnika), punomoćnik prvotužene učinio nespornim ovaj iznos i činjenicu da joj je upravo taj iznos isplaćen u izvršnom postupku. Kako se prema odredbi člana 125. stav 1. ZPP ne trebaju dokazivati činjenice koje je stranka priznala pred sudom u toku parnice, suprotno tvrdnji revidenta, visinu navedenog potraživanja nije bilo nužno dokazivati i provođenjem dokaza vještačenjem, kako ispravno obrazlaže i drugostepeni sud. Pored toga što je prvotužena priznala da je od tužitelja primila iznos čije vraćanje se traži u ovom postupku, njegova visina proizlazi i iz provedenih materijalnih dokaza – naloga za prenos sredstava, kojim prvotužena nije prigovarala. Da jeste, eventualno bi imalo smisla i potrebe provoditi dokaz vještačenjem po vještaku ekonomske struke radi utvrđivanja visine predmetnog potraživanja.

Prema odredbi člana 214 ZOO kad se vraća ono što je stečeno bez osnova, moraju se vratiti plodovi i platiti zatezna kamata i to, ako je sticalac nesavjestan od dana sticanja, a inače od dana podnošenja zahtjeva.

Prvotužena je u vrijeme sticanja bila savjesna, jer je isplata izvršena na osnovu naprijed navedene pravosnažne odluke suda. Tek kada je u ponovnom postupku drugostepeni sud preinačio prvostepenu presudu i odbio zahtjeve prvotužene (presudom od 26.11.2015. godine) otpao je pravni osnov na kojem je temeljena isplata i od tada se prvotužena, eventualno, može smatrati nesavjesnom. Zato se kamata, na iznos dosuđen po osnovu sticanja bez osnova, saglasno naprijed citiranoj zakonskoj odredbi, ima računati od dana podnošenja zahtjeva za vraćanje stečenog bez osnova, a taj zahtjev je tužitelj stavio podnošenjem prijedloga za protivizvršenje dana 22.01.2016. godine, od kada je, ovom presudom prvotužena obavezana da isplati zateznu kamatu.

Iz naprijed navedenih razloga revizija nije osnovana, u dijelu kojim se pobija odluka o obavezi prvotužene da vrati tužitelju iznos od 38.043,25 KM, slijedom čega je u tom dijelu odbijena, na osnovu odredbe člana 248. ZPP, dok je u dijelu kojim je odlučeno o zateznoj kamati pogrešno primjenjeno materijalno pravo (odredba člana 214. ZOO), zbog čega je prvostepena presuda u tom dijelu preinačena kao u izreci, na osnovu odredbe člana 250. stav 1. ZPP.

Odluka drugostepenog suda, u dijelu kojim je preinačena prvostepena presuda i usvojen zahtjev usmjeren prema drugotuženom a odnosi se na pobijanje pravnih radnji dužnika, je pravilna i zakonita. Zasnovana je na činjenicama utvrđenim na osnovu materijalnih dokaza koje je izveo prvostepeni sud i koji su svestrano analizirani i ocjenjeni, kako nalaže odredba člana 8. ZPP. Za svoju odluku drugostepeni sud je dao detaljno i jasno obrazloženje (član 191. stav

4. ZPP), te je utemeljio na relevantnim odredbama ZOO, koje regulišu institut pobijanja dužnikovih pravnih radnji. Dao je i odgovore na žalbene prigovore (član 231.ZPP), pa ne stoji paušalna tvrdnja revidenata da su pri donošenju pobijane odluke povrijeđene odredbe parničnog postupka.

Odredbama ZOO regulisana su opšta pravila pobijanja dužnikovih pravnih radnji (član 280.) uslovi pobijanja (člana 281.) isključenje pobijanja (član 282.) kako se vrši pobijanje (član 283.) učinak pobijanja (član 284.) i rokovi za podizanje tužbe (član 285.). Opšte pretpostavke koje moraju biti ispunjene da bi vjerovnik (ovdje tužitelj) mogao pobijati pravnu radnju svoga dužnika su: da ima dospjelo potraživanje za isplatu; da dužnik nema dovoljno sredstava za ispunjenje vjerovnikovog potraživanja (insolventnost dužnika); da postoji pravna radnja preduzeta na štetu vjerovnika i da postoji oštećenje vjerovnika, s tim da pobijanje omogućava vjerovnikovo potpuno ili djelimično namirenje, te da je tužba podnesena u zakonom propisanom roku. Teret dokazivanja navedenih elemenata pobijanja pada na povjerioca koji podiže paulijansku tužbu.

U konkretnom slučaju, nema sumnje da tužitelj ima dospjelo potraživanja (član 280. stav 1. ZOO) prema prvotuženoj, o čemu svjedoči naprijed opisani tok i rezultat radnog spora koji je prvotužena vodila protiv tužitelja, povodom kojeg je tužitelj isplatio prvotuženoj određeni novčani iznos po presudi koja je kasnije preinačena odlukom višeg suda, pa je otpao pravni osnov za tu isplatu, a tužitelj u postupku protivizvršenja, zbog proteka rokova iz člana 54. ZIP, nije uspio vratiti isplaćeni iznos. Kod činjenice da je predmetni ugovor o poklonu zaključen 20.8.2015. godine i da je tužba podnesena 24.5.2017. godine, te da su prvotužena i drugotuženi bliski srodnici (majka i sin) i da se radi o besteretnom pravnom poslu (besplatnom raspolaganju) proizlazi da je podnesena u zakonom propisanom roku (član 285. u vezi s članom 281. stav 2. i 3. ZOO). Iz provedenih dokaza proizlazi da je prvotuženoj (koja i sama priznaje - tako se izjasnila pred sudom u izvršnom postupku vođenom po prijedlogu za protivizvršenje - da nema druge imovine, niti novca da vrati traženi iznos) bilo jasno da pobijanom preduzetom radnjom nanosi štetu tužitelju, a s obzirom na stepen srodstva između nje i drugotuženog ima se smatrati da je to bilo poznato i njemu (član 281. stav 2. i 3. ZOO). Takođe je utvrđeno da prvotužena nema druge imovine, i da je uživatelj penzije u mjesečnom iznosu od 427,99 KM, što ukazuje na njenu nemogućnost da u dogledno vrijeme izmiri svoje dugovanje prema tužitelju (član 280. stav 2. ZOO), imajući u vidu ograničenja za sprovođenje izvršenja na ovoj vrsti primanja, propisana odredbom člana 138. ZIP.

Prema tome, ispunjeni su svi zakonom propisani uslovi za pobijanje dužnikove pravne radnje - ugovora koji je prvotužena zaključila sa drugotuženim, kojim je otuđila svoju imovinu i onemogućila tužitelja da se iz iste naplati, slijedom čega je reviziju tuženih i u ovom dijelu valjalo odbiti temeljem odredbe člana 248. ZPP.

Ostali revizioni navodi koji se iscrpljuju u isticanju da nije bilo osnova da se udovolji zahtjevu tužitelja koji se odnosi na pobijanje dužnikovih pravnih radnji, jer da tužitelj prema prvotuženoj nije imao „dospjelu izvršnu tražbinu“ takođe nisu mogli ishoditi drugačiju odluku.

Kod činjenice da se odredbom člana 280. stav 1. ZOO za uspješno pobijanje dužnikove pravne radnje traži samo da vjerovnik ima potraživanje dospjelo za isplatu, bez obzira kada je ono nastalo, ovakvi revizioni navodi nisu osnovani. Ovo bez obzira na činjenicu da suprotno stanovište ima profesor doktor S.P., čije se mišljenje citira u reviziji.

Tužitelj je priložio nekoliko odluka ovog suda (odluke broj: 75 0 P 034223 17 Rev od 21.6.2018. godine; broj: 71 0 P 110713 16 Rev 09.11.2017. godine; broj: 71 0 P 175822 17 Rev od 30.11.2017. godine; broj: 71 0 P 205838 18 Rev od 13.12.2018. godine; broj: 86 0 P 047479 20 Rev od 14.4.2021. godine i broj: 60 0 Ps 027206 20 Rev od 14.4.2021. godine) u kojima je u obrazloženju navedeno da su „neophodne pretpostavke pobijanja dospelost i izvršnost potraživanja povjerioca“. Ovakav navod izdvojen iz konteksta cijelog obrazloženja, sam za sebe, ništa ne dokazuje. Naime, ni u jednoj od tih odluka nije odbijen zahtjev tužitelja za pobijanje pravnih radnji njegovog dužnika zato što prema njemu nije imao „izvršnu tražbinu“. Uostalom, postoje brojne druge odluke ovog suda (broj: 59 0 Ps 013178 12 Rev od 12.6.2014. godine; broj: 84 0 P 036935 14 Rev od 18.02.2016. godine; broj: 80 0 P 012044 14 Rev od 05.12.2016. godine; broj: 86 0 P 0006577 20 Rev 2 od 08.10.2020. godine; broj: 86 0 P 006577 20 Rev 3 od 08.10.2020. godine; broj: 86 0 P 033463 20 Rev od 03.3.2020. godine; broj: 95 0 P 052099 19 Rev od 21.7.2020; broj: 80 0 P 081082 21 Rev od 15.3.2022. godine; broj: 71 0 P 269710 21 Rev od 09.8.2022. godine; broj: 72 0 P 056387 22 Rev od 23.8.2022. godine.....) u kojim je, u obrazloženju, interpretirana odredba člana 280. stav 1. onako kako ona zaista glasi – da je za uspješno pobijanje dužnikove pravne radnje dovoljno postojanje dospelog potraživanja vjerovnika. Štaviše, u nekima je izričito izražen stav da izvršnost tražbine vjerovnika nije pretpostavka za pobijanje pravnih radnji dužnika.

Pravo pobijanja pravnih radnji dužnika predstavlja jednu od mjera zaštite interesa povjerioca od nesavjesnog dužnika. To je jedno od dopunskih prava kojim povjerilac štiti izgled da namiri svoje potraživanje. Dakle, institut pobijanja pravnih radnji dužnika u prvom redu ima za cilj zaštitu povjerioca. Ovaj cilj bi, čini se, bio teško ostvariv ukoliko bi se usvojio stav (za koji se zalaže revizija) prema kojem je za pobijanje neophodno da je potraživanje izvršno. Naime, imajući u vidu, s jedne strane, prosječno trajanje parničnih i izvršnih postupaka u našoj zemlji i, s druge strane, rokove (iz člana 285. ZOO od jedne i tri godine) u kojim povjerilac može tražiti pobijanje pravnih radnji dužnika, jasno je da bi ovaj institut izgubio smisao ukoliko bi se insistiralo na uslovu da je tražbina povjerioca izvršna, na čemu insistira revident i neki teoretičari.

Kada sud preinači odluku protiv koje je podnesen pravni lijek, saglasno odredbi člana 397. stav 2. ZPP, odlučiće o troškovima cijelog postupka. Međutim, u ovom slučaju je osporena presuda preinačena samo u neznatnom dijelu i to onom koji se odnosi na sporedno potraživanje pa nije bilo mjesta izmjeni odluke o troškovima postupka.

Predsjednik vijeća
Gorjana Popadić

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić